

Indúlt BETSBÖL Szombaton 23. Jún. 1787.

Ugy a' közel fekvő dolgot-is homályosan látó, a'
 távól lévőket pedig csak képzelni sem tudó né-
 melly Bétsi köz néptől tudakoznók: mikor érkezik-
 meg a' F. Monárkha? Ezek azt felelnék: harmad na-
 pok alatt bizonyosan itthon léssen; mert a' Pettaoi
 nyári Táborban, melly már a' hadi-próbákban gyaka-
 rólja magát, hogy meg-jelenni kívánjon, bizonyítják
 lovagló paripáinak innen lett el-vitelek; de ez az ő
 Felsege 3 napok alatt való meg-érkezésének annál bi-
 zonytalanabb jele, mennél bizonyosabb az, hogy
 ezen lovak Grátzból vizsiza hozattak, és a' hadi pró-
 bák más fő vigyázás alatt folyván, a' F. Monárkha
 itten nem fog meg-jelenni; és azt sem tudjuk bizo-
 nyosan még eddig: hól légyen; mert még Leimberg-

be lett megérkezésétől fogva semmi hól-létéről való tudósítások nem jöttek. — Itten Bétsben edgy szörnyű hírt futtognak vala tegnap a' meg-hitt fülekbe, mellyet én-is tsak fülbe szeretnék sugni, nem ki-írni; de ha igaz talál lenni a' dolog, tsak ugyan midőn közönségeslé leszzen, a' penna-is fog-vele szolgálni: addig-is lássuk a' Haza édes Attya a' maga utazásában-is, melly nagy hívségeket tapasztal a' maga szolgáltaiban: Gallitziában lévő útyában ő Felsége a' köziklás hegyeknek akarván indulni, azt feleli a' kotsiffa: Felséges Uram! én azt nem tselekedhetem; mivel látom, hogy edgy fél óra alatt menkö hülláfokkal tellyes égi háború leszzen, és Felségednek élete veszedelemben fogna forogni: JÓSEF nem akarja vala ezt hinni; de a' kotsis meg-álván a' maga szava mellett, hogy a' maga előre-való látását meg-bizonyítsa, arra kéré ő Felségét, hogy maradna a' közelebb lévő faluban, és ő egyedül a' kotsival azon az úton fogna menni próbára; mellyből majd ki-fogna tetfzeni, hogy igazat mondott. Rá-áll erre a' Monárkha, és még fél-óra nem vala, mikor szörnyű menkö hülláfokkal el-érkezék az égi háború, melly a' Monárkha élete kotzkáztatásával lett volna, ha a' kotsisnak szavát nem fogadja vala, Ezen hívséges kotsist leg-ottan 100 arannyakkal ajándékozá-meg ő Felsége, és meg-igéré néki, hogy haza jövedele után jobb szolgálatról-is gondolkozik eránta. — Minthogy a' hamar esendő ki-dobólt Török háborúnak semmi bizonyos mozgási nem láttatnak, a' kortsmákban buzgó nép-is erről nem olly lármás, mint ennekelötte; sőt edgy találmányos eszű valaki ezt adá okául, miért nem leszzen a' Törökkel háborúnk; *A' Keresztyén Fejedelmek, úgy mond, óltalmazni szokták magokat a' földnek azon ellenségei-*

hez közelíteni, kiknek a' Pestis és a' Frantz örökös óltalmak; azonban nints Európában edgy olyan Hatalmaság, ki a' hadi-készületek körül ne izorgalmatoskodnék alattomban. A' mi Felséges Monárkhánk a' maga Tábora' fő Fegyvernekének Gróf Kollerédonak azt hagyá, hogy a' maga vizsza térő úttját Prágából felső Austriának fordítsa, és a' Stájer Városában lévő F. Ts. és K. Fegyver Műhelyt vizsgálja-meg, és tégyen jó rendelést, noha 600 ezer kész heverő újj Fegyvereinél most-is több van készen a' mi Taborunknak, melly még soha katona kézben nem forgott. Pless vára egészen el-készült, a' mint már ezt tudjuk, még-is 200 ezer ember dolgozik a' belső készületekre nézve ebben, és az útagók, kik egész Európát fel-járták, azt írják, hogy még ennek párját nem látták. — Ezen hónapnak 3-dikán-is 18 Tengeri fegyveres Török néppel meg-terhelt hajók érkezének Bessarabia környékére, hogy ezen per alatt lévő helyek tellyes hadi erővel légyenek. — Arról az Audientziáról-is, melly a' Pruszszus Követ' Dietz Úrnak Áprilisben a' Török Tsászárnál Konstantinápolyban adatott vala, azt-is meg-kell jegyezni, hogy ez a' Fő-Vezérnek jelenlétében adaték, és valamelly nagy vígyázásnak jele — és ha némelly keresztyén Udvarok nem okoznák az ellenkező környül-állásokat — ha a' Pruszszus és Frantzia akarná, vallyon a' Hollándia belső-zenebona nem le-tsendefedett volna eddig? — de — ezek a' kitsinyek mind részei az egésznek. — A' F. Tsászár ugyan a' Hollándiai Követnek B. Haften Úrnak meg-izente, hogy azon munkálódjanak, mellyszerént a' zenebona mennél hamarébb le-tsendefedjék, és magokat jó rendbe szedjék, mivel ezen belső nyavallya már az A. Belgiumbeliekre innen el-ragadván, kéntelenítettik ő Felsége-is

eszközökkel nyúlni a' dologhoz, 's noha leg-nagyobb
dögibe éppen most legyenek-is ezen egyenetlen Tár-
saság' maszlagos fiai, még-is ennek rövid nap alatt
végének kell szakadni; mert 15 Ánglus hadi-hajók
csak az első jel-adásra vigyáznak a' Tenger tsatorná-
jában, ezek pedig csak olyan baráttyai mind a' Fran-
tziának, mind a' Holándusnak, mint a' Pofonyi M.
Ujság-író a' Bétsinek, és alig ha nem napkeletről vár-
ják a' jel-adást; de mi bajunk nekünk a' Fejedelmek'
alattomban való tzeljokkal; adjon Isten tsendes békes-
séget a' mi idõnkben (Sz. Dávid-ként) a' földön, 's
lássuk azonban mik az

Elegyes Hírek;

mert a' mint a' közönséges levelek jönnek, Prátóban és
Pistoljában fok 1000 emberek rébelláltak a' Püspök
ellen, és ennek Palotájára rontván, képét, Arkhivu-
mát és minden mozgó jószágát öszve-égették. A' Tos-
kánai Hertzegségébéli (*Leopold*) Synodusnak tökéle-
tesen vége vagyon, és míg azon fontos dolgokról,
mellyek ott mentenek végben, bizonyosok lennének,
azt tökéletesen el-híhetjük, hogy az *Eneás Silvius*
születése földjebéli *Pientzai* és *Chláfi* Püspököket a'
magok nyakasságokért és viszfzás értelmekért exkom-
munikáltak, és ki győzné a' több vallásbéli ellenkezé-
seket elő számlálni, midõn már — A' Luxenburgi
Semináriumban-is az újjonnan bé-vitt könyvek ellen
veszekedés támadott. Edgy a' Tanítók között a' na-
pokban a' Katédrából menydörgösön dohogott ezen
könyvek ellen, kit leg-szentebb embernek tart vala
a' világ. A' Rektor által éles szókkal inteték-meg
ezen Tanító; de mi hafzna? a' Tanulók a' Tanító mel-
lett álván, ezen könyveket el-hányták, és a' *Löveni*
Seminárium példája szerént zenebonáskodnak a' ma-
gok

gok előjárójok ellen — noha tsak ugyan, mint amazok, mihelyt a' tengerrel habjokat ki-hánnyák, megtsendefednek; külömben mezíttelen fogják fogni az ördögöt. Már az effélékben tsudálatosan böltsek a' mi Tanító és tanuló ifjú Magyar Papjaink; kik olly böltsen és tökéletesen engednek az ész munkájának, és olly jó móddal tanulják a' keresztényi tudományt, a' személy-válagatás nélkül-való felebaráti szeretettel, hogy rövid nap alatt nem léfzen ollyan vallásbéli ember, ki ezeket szeretettel ne tsokólja, 's Papjának ne esmerje, 's hát nem így léfzen-é valaha edgy tökéletes edgyeffég? Bétsben a' 'Sidó szégyelli minden szeredán és szombaton meg-nem borotválkozni: ma-is mellettem űlt edgy az asztalnál a' Traktérnál, 's néki szintén olly jó izűn esett a' füstös disznó-hús, mint nékem — mí az oka; mert fenki sem kényszeríti erőszakoson, 's nyílik önként a' szeme a' fok könyvek olvasása által, mint a' harmadnapos tsetszopó lófinak. Ha ezek között eddig valamelly Leánynak gyermeke talált lenni, azt az egész *Israel* és *Abraham* nemzetségéből ki-rekesztették, és földön futóvá tették; miólta *József* azt a' parantsolatot adta, hogy az efféléket ne üldözzék; már most Prágában edgy 'Sidó kereskedőnek igen szép hajadan Leánya edgy Magyar Hadnagyhoz ment feleségül, 's tsak 200 ezer forintotskát vitt magával, 's akár mellyik 'Sidó-leány sem irtózik a' keresztényen Legénytől: de szinte a' Prédikáló székben felejem magamat, pedig fok van a' mit írnom kell. — Hogy *Stoll*, *Hertzeg Kaunitz*nak, és egész Bétsnek igen híres Doktora meg-hólt, azt mindenek tudják; de hogy 100 ezer forintja maradott légyen, azt nem mindenek, ezt még annál kevesebben, hogy ezen Doktor Ur *Jésuita* lévén hajdan, a' Felesége *Jésuita* kötös-

100

ésben temettette-el, pedig ez olyan valóságos igazság, valamint az, hogy a' F. Monárkha kegyelmesen meg-engedte legyen, hogy azon fellyem, melly Magyar országon terem, mindeu vám nélkül a' német tartományokba vitetessék. (De Dohány bor és búza terem itt több mint fellyem; noha Máramarosban 8 for. 40 kr. a' rosnak árán.) Mit mondok? hol a' föld népe nem dolgozik, nem lehet ott különben; a' nemzet réstsege és a' zenebona ennek az oka az irigységgel; mert a' mint edgy levélből olvasom; a' Regetzi Kamara jószágaiban lévő Magyarok, az Oláhoknál sokkal munkásabb Svábokkal szüntelenül való veszekedésben vagynak, és nem hogy ezeknek szorgalmatos munkálkodásokat szenvednék; sőt inkább ezt mondják: „én meg-vénültem és örökké a' magam módom szerént munkálkodtam és éltem; az én fiam is el-él azonkívül, hogy a' Svábtól tanuljon gazdaságot.“ Ezeknek újmódi szántó eszközeit: ekéjét, boronáját, és mindenét el-rontják a' Magyarok a' hól találják; sőt a' mi nagyobb, ezeknek edgy Svájtzer tehenit nem régiben tilalmasban találván, fülét farkát el-vágták csak el-bámúlt a' szegény Sváb, mikor fután hazasétált; pedig ezekből mind jó munkás Magyar válik 20 esztendő alatt; de, a' ki soha eke szarvát nem fogtam, mi bajom nékem az esztekével, lássunk edgy pár prédikátziót. — Edgy Lutheránus Prédikátor Th. azt mutogatja vala a' Prédikáló-székből nem régiben, miképpen öltözik az ördög Papi köntösbe, hogy a' népet meg-tsálja, és az ördög hálóját edgy olyan egér fogónak magyarázza, mellybe most fajtót, most szalonnát tesznek, hogy az által keleptzébe keríttsek. Inté edgyfersmind halgatóit, hogy a' világi jókról le-mondjanak; mert ezek mind veszedelmekre vólnának a' Léleknek, de azt el-felejté, hogy olyan vén

házi egér fogó, mint nemzetes ördög Uram, éppen nem a földi teremtésekhez tartozik, és hogy a' Teremtő, valamint az egereket és más oktaian-állatokat, az embert - is azért teremtette, hogy a' mi jötskát el-vehet igazságoson, vegye-el ezen a' világon-is: a' mint ezt Prédikátor Uram maga-is szokta tselekedni.

— Edgy Kathólikus Prédikátor pedig Minden-szentek' napján G_zben, midőn tökéletesen meg-bizonyította volna, hogy vagyon Purgatórium, így végezészavait: Áhítatos halgatóim! ne halgassatok azokra a' tsufolódókra és megvesztett tudományúakra, kik azt mondják: nints Purgatórium; mert hogy Purgatórium legyen, abban minden nemzetek és vallások, mellyek tsak teremtéstől fogva a' világon voltak és vagynak, meg-edgyeztének. Míg ezen 2 Prédikátorok a' Pofonyi vagy Bétsi Semináriumban az 5 esztendőt ki-töltenék, tsak azt mondhatjuk: *Credite posteri.* — A' Pofonyi tudósítások szerént, itten már ezen hónapnak kezdetével a' Politzáj a' Városi Magistrátustól a' maga keze alá tartozott ügyek' igazgatását kezéhez vette; valamint már ennekelőtte Budán és Pesten történt vala, és olly reménységtől tápláltatnak a' lakosok, hogy ennekutánna itten-is az igazság Isten afzfonyának jobban ki-lesznek nyilván szemei. — Nem régiben hozának a' Toskána Huszársjai 40 darab Erdélyi válogatott tsikókat Bétsbe, a' F. Monárkha számára. — Edgy Felséges parantsolatnak ereje szerént, mind a' Bétsben, mind a' körülfekvő Artilleristák szorgalmatoson készülnek: az agyúkat, tábori mosárokat, a' bombikat, és minden öket illető hadi-eszközöket fel-hánytanak és meg-visgáltanak: a' hibáikat meg-jobbították, a' rozfszakat kihányták, és edgy szóval, mindent edgyszeriben hasznávehető állapotba helyezetttenek; de azért háború még

fints — tudunkra. — Serviában és Belgrádban min-
 denek tsendefen vagynak. — Ezen folyó hónapnak
 3-dikán olly F. Királyi rendelés tétetek közönségellé
 Budán, mellynek ereje fzerént, valamint a' Német
 Birodalmokban, úgy Magyar Országban-is a' 'Sidók-
 nak vasárnap és más innep napokon, hól magoknak
 különös útszájok vagyon, nem tsak mindent dolgoz-
 ni, sőt a' magok áruló boltjaikat-is nyítva tartani ke-
 gyelmefen meg-engedtetik; ott pedig, hól a' Keresz-
 tyénekkal edgyütt laknak, sem áruló boltjaikat meg-
 nyítottani és árulni, sem a' magok házok vagy szálláso-
 kon kívül dolgozni meg-nem engedtetik. — Szala
 Vármegyében, hól 1782-ben sem eper fát sem fejem-
 eresztő bogarat nem lehet vala találni: *Járen Pál* Úr-
 nak vigyázatja alatt annyira ment a' fejem mívelés
 dolga, hogy 1786-ban 2800 font eresztetlen fejmet
 tsináltanak, és fok ezer eper (szeder) fákat ültette-
 nek. Most 30 ezer darab ültetendő fája vagyon,
 mellyeket őszszel ki-fog osztani, és Somogy, *Vass*
 és Soprony Vármegyében-is ezen dolgot munkába vé-
 fzi, reménylvén, hogy ezekben-is nem killebb elő-
 menetellel fzerentséltetik. — Úgy írják, hogy 6
 fegyverrel, sántzot készítő eszközeikkel és hadi-fzer-
 számokkal meg-terhelt hajók mentenek alá a' Dunán
 a' Magyar Országgi Várakba szállittandók. — Már
 most nyilvánóságoson írják. — A' ki Koronázás vé-
 gett ment vala Kersonéusba, a' híjába utazott; mert
 nem hogy Koronázás lett volna; de lenni se akart,
 ezt olvasom edgy levélből. A' miért az Európai
 nagy fejek oda mentenek, a' titok, és annak-is ma-
 rad; mellyet nem hamar tud-meg valaki. Ez az, a'
 mint innen tudhatunk, hogy ettek, ittak, és vígan
 voltak.